HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[1]כי עבדים אנחנו ובעבודותנו לא עזבנו אלהינו ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס אימתי בזמן [ג]המן רבי חנינא בר פפא פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא [2]הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים באש בימי נבוכדנצר הרשע ובמים בימי פרעה ותוציאנו לרויה בימי המן רבי יוחנן פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא [3]זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו בימי מרדכי ואסתר ריש לקיש פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא [4]ארי נוהם ודוב שוקק מושל רשע על עם דל ארי נוהם זה נבוכדנצר הרשע דכתיב ביה [5]עלה אריה מסובכו דוב שוקק זה אחשורוש דכתיב ביה [6]וארו חיוה אחרי תניינה דמיה לדוב [ד]ותני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין בשר כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב מושל רשע זה המן על עם דל אלו ישראל שהם דלים מן המצות ר' אלעזר פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא [7]בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלוף הבית [ה]בשביל עצלות שהיה להם לישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא עני שנאמר [8]ואם מך הוא מערכך ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר [9]המקרה במים עליותיו רב נחמן בר יצחק פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא [10]שיר המעלות לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם [ט]אדם ולא מלך רבא פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא [11]ברבות צדיקים ישמח העם ובמשול רשע יאנח עם ברבות צדיקים ישמח העם זה מרדכי ואסתר דכתיב [12]והעיר שושן צהלה ושמחה ובמשול רשע יאנח עם זה המן דכתיב [13]והעיר שושן נבוכה רב מתנה אמר מהכא [14]כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו רב אשי אמר מהכא [15]או הנסה אלהים וגו' [א] [16]ויהי בימי אחשורוש אמר רב ויי והי [ח] הדא דכתיב [17]והתמכרתם שם לאויבך לעבדים ולשפחות וגו' ושמואל אמר [18]לא מאסתים ולא געלתים לכלותם לא מאסתים בימי יוונים ולא געלתים בימי נבוכדנצר לכלותם בימי המן להפר בריתי אתם בימי פרסיים כי אני ה' אלהיהם בימי גוג ומגוג במתניתא תנא לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה ולא געלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיה כה"ג לכלותם בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר להפר בריתי אתם בימי פרסיים שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות כי אני ה' אלהיהם לעתיד לבוא שאין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם רבי לוי אמר מהכא [19]ואם לא תורישו את יושבי הארץ רבי חייא אמר מהכא [20]והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם [ב] אחשורוש אמר רב אחיו של ראש ובן גילו של ראש אחיו של נבוכדנצר הרשע שנקרא ראש שנאמר [21]אנת הוא רישא די דהבא בן גילו של ראש הוא הרג הוא ביקש להרוג הוא החריב הוא ביקש להחריב שנאמר [22]ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלם ושמואל אמר שהושחרו פניהם של ישראל בימיו כשולי קדרה ורבי יוחנן אמר כל שזוכרו אמר אח לראשו ורבי חנינא אמר שהכל נעשו רשין בימיו שנאמר [23]וישם המלך אחשורוש מס הוא אחשורוש הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו [24]הוא עשו הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו [25]הוא דתן ואבירם הן ברשעו מתחילתן ועד סופן [26]הוא המלך אחז הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו [27]אברם הוא אברהם הוא בצדקו מתחילתו ועד סופו [28]הוא אהרן ומשה הן בצדקן מתחילתן ועד סופן [29]ודוד הוא הקטן הוא בקטנותו מתחילתו עד סופו כשם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בתורה כך במלכותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בחכמה המולך אמר רב שמלך מעצמו אמרי לה לשבח ואמרי לה לגנאי אמרי לה הוה איניש דחשיב למלכא כוותיה ואמרי לה לגנאי דלא הוה חזי למלכותא וממונא יתירא הוא דיהב וקם מהודו ועד כוש רב ושמואל חד אמר הודו בסוף העולם וכוש בסוף העולם וחד אמר הודו וכוש גבי הדדי הוו קיימי כשם שמלך על הודו וכוש כך מלך מסוף העולם ועד סופו כיוצא בדבר אתה אומר [30]כי הוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה [7]רב ושמואל חד אמר תפסח בסוף העולם ועזה בסוף העולם וחד אמר תפסח ועזה בהדי הדדי הוו קיימי כשם שמלך על תפסח ועל עזה כך מלך על כל העולם כולו שבע ועשרים ומאה מדינה אמר רב חסדא בתחילה מלך על שבע ולבסוף מלך על עשרים ולבסוף מלך על מאה אלא מעתה [31]ושני חיי עמרם שבע ושלשים ומאת שנה מאי דרשת ביה שאני הכא דקרא יתירא הוא מכדי כתיב מהודו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה למה לי ש"מ לדרשה: תנו רבנן שלשה מלכו בכיפה ואלו הן אחאב [ט]ואחשורוש ונבוכדנצר אחאב דכתיב [32]חי ה' אלהיך אם יש גוי וממלכה אשר לא שלח אדוני שם לבקשך [ו]וגו' ואי לא דהוה מליך עלייהו היכי מצי משבע להו נבוכדנצר דכתיב [33]והיה הגוי והממלכה אשר לא [ז]יתן את צוארו בעול מלך בבל אחשורוש הא דאמרן

שלשה מלכו בכל העולם כולו. והא דלא חשיב אלכסנדר' מוקדון משום דלא מייתי הכא אלא נאותם הכתובים להלן: אמר

סימן

עמלק: **אעשה לכם.** אף אנו כמעט כלו: **אחיו של ראש.** כלומר דומה לו: **בן גילו.** בן מזלו. שניהן דעת אחת היה להן: **נקש להחריב.** יסוד שיסד זרובבל בבית המקדש בימי כורש לפני אחשורוש כמו שאמור בספר עזרא (פרק ד): **שטנה.** שנמנה לשטן להם אלא יבנוהו: [ט] **אח.** אוי: **אכרם הוא אכרהם.** פסוק הוא בדברי הימים: **שמלך מעצמו.** שלא היה מזרע המלוכה: **כי הוא רודה.** כתיב בשלמה: **כשם שמלך על תפסח** (ד) **ועל עזה וכו'.** והכי קאמר כי הוא רודה בכל עבר הנהר כמו מתפסח ועד עזה: **מלכו בכיפה.** תחת כל כיפת הרקיע: **הא דאמרן.** מהודו ועד כוש:

[1] כי עבדים אנחנו ובעבודותנו לא עזבנו אלהינו ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס לתת לנו מחיה לרוממו את בית אלהינו ולהעמיד את חרבתיו ולתת לנו גדר ביהודה ובירושלם:

עזרא ט ט

2. הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה: תהלים סו יב

3. זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו: תהלים צח ג

4. ארי נהם ודב שוקק משל רשע על עם דל:

משלי כח טו

5. עלה אריה מסבכו ומשחית גוים נסע יצא ממקומו לשום ארצך לשמה מאין יושב: ירמיהו ד ז

6. וארו חיוה אחרי תנינה דמיה לדב ולשטר חד הקמת ותלת עלעין בפמה בין שנה וכן אמרין לה קומי אכלי בשר שגיא:

דניאל ז ה

7. בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלף הבית:

קהלת י יח

8. ואם מך הוא מערכך ואין מקרה לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם: תהלים קד ג

10. שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם: תהלים קד א-ב

11. ברבות צדיקים ישמח העם ובמשל רשע יאנח עם: משלי כט ב

12. ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוץ וארגמן והעיר שושן צהלה ושמחה:

אסתר ח טו

13. הרצים יצאו דחופים בדבר המלך והדת נתנה בשושן הבירה והמלך והמן ישבו לשתות והעיר שושן נבוכה:

אסתר ג טו

14. כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כיי אלהינו בכל קראנו אליו: דברים ד ז

15. או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת באתות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים ככל אשר עשה לכם יי אלהיכם במצרים לעיניך: דברים ד לד

16. ויהי בימי אחשורוש המלך הוא אחשורוש המלך מהודו ועד כוש שבע ועשרים ומאה

אסתר א א

17. והשיבך יי מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראותה והתמכרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קנה: דברים כח סח

18. ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אני יי אלהיהם: ויקרא כו מד

19. ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם ישבים בה: במדבר לג נה

20. והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם: במדבר לג נו

21. ובכל די דירין בני אנשא חיות ברא ועוף שמיא יהב בידך והשלטך בכלהון אנת הוא ראשה די דהבא: דניאל ב לח

22. ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלם: עזרא ד ו

23. וישם המלך אחשורוש מס על הארץ ואיי הים: אסתר י א

24. אלוף מגדיאל אלוף עירם אלה אלופי אדום למשכותם בארץ אחזתם הוא עשו אבי אדום: בראשית לו מג

25. ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצתם על יי: במדבר כו ט

26. ובעת ההיר לו ויוסף למעול ביי הוא המלך אחז: דברי הימים ב כח כב

27. אברם הוא אברהם: דברי הימים א א כז

28. הוא אהרן ומשה אשר אמר יי להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם: שמות ו כו

29. ודוד הוא הקטן ושלשה הגדלים הלכו אחרי שאול: שמואל א יז יד

30. כי הוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה בכל מלכי עבר הנהר ושלום היה לו מכל עברייו מסביב: מלכים א ה ד

31. ויקח עמרם את יוכבד דודתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה ושני חיי עמרם שבע ושלשים ומאת שנה: שמות ו כ

32. חי יי אלהיך אם יש גוי וממלכה אשר לא שלח אדני שם לבקשך ואמרו אין והשביע את הממלכה ואת הגוי כי לא ימצאבה: מלכים א יח י

33. והיה הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אתו את נבוכדנאצר מלך בבל ואת אשר לא יתן את צוארו בעול מלך בבל בחרב וברעב ובדבר אפקד על הגוי ההוא נאם יי עד תמי אתם בידו: ירמיהו כז ח

מדינה: אסתר א א

17. והשיבך יי מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראותה והתמכרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קנה: דברים כח סח

18. ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אני יי אלהיהם: ויקרא כו מד

19. ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם ישבים בה: במדבר לג נה

20. והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם: במדבר לג נו

21. ובכל די דירין בני אנשא חיות ברא ועוף שמיא יהב בידך והשלטך בכלהון אנת הוא ראשה די דהבא: דניאל ב לח

22. ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלם: עזרא ד ו

23. וישם המלך אחשורוש מס על הארץ ואיי הים: אסתר י א

24. אלוף מגדיאל אלוף עירם אלה אלופי אדום למשכותם בארץ אחזתם הוא עשו אבי אדום: בראשית לו מג

25. ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצתם על יי: במדבר כו ט

26. ובעת ההיר לו ויוסף למעול ביי הוא המלך אחז: דברי הימים ב כח כב

27. אברם הוא אברהם: דברי הימים א א כז

28. הוא אהרן ומשה אשר אמר יי להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם: שמות ו כו

29. ודוד הוא הקטן ושלשה הגדלים הלכו אחרי שאול: שמואל א יז יד

30. כי הוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה בכל מלכי עבר הנהר ושלום היה לו מכל עבריו מסביב: מלכים א ה ד

31. ויקח עמרם את יוכבד דודתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה ושני חיי עמרם שבע ושלשים ומאת שנה: שמות ו כ

32. חי יי אלהיך אם יש גוי וממלכה אשר לא שלח אדני שם לבקשך ואמרו אין והשביע את הממלכה ואת הגוי כי לא ימצאבה: מלכים א יח י

33. והיה הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אתו את נבוכדנאצר מלך בבל ואת אשר לא יתן את צוארו בעול מלך בבל בחרב וברעב ובדבר אפקד על הגוי ההוא נאם יי עד תמי אתם בידו: ירמיהו כז ח

גליון הש"ס

נמ' אדם ולא מלך. עי' ע"ז דף ג ע"ל תד"ה ककים: **רש"י** ד"ה מסורבלין מלובשין. עי' רש"י שבת דף קלז ע"ב ד"ה קטן המסורבל: **ד"ה** אח אוי. עי' סנהדרין דף קנ ע"ב וכרש"י שם ד"ה אח לשמים. וכרש"י הושע יג טו:

הגהות הב"ח

(א) נמ' אמר רב ויי וכי נתקיים מה שכתוב בתורה והתמכרתם שם: **(ב)** רש"י ד"ה כי עבדים וכו' לפני מלכי פרס: **(ג)** ד"ה ושמואל אמר פתח פתחא מהכא לא מאסתים: **(ד)** ד"ה כשם שמלך על תפסח. נ"ב הא דלא פרש"י כלום על כשם שמלך מהודו ועד כוש משום דלשם הוכר מהודו עד כוש תחילה ולא זו אף זו קאמר אבל הכא הוכיר תפסח ועזה בסופיה דקרא קשיא ולריך לפרש דה"ק כי הוא רודה כו':

הגהות הגר"א

[א] נמ' הנסה אלהים וגו' רב אמר מהכא והתמכרתם כו' כל"ל: **[ב]** שם אעשה לכם ויהי בימי אחשורוש אמר רב ויי והי אחשורוש אמר רב כו' כל"ל:

מוסף רש"י

וארו. והנה. **אחרי.** אחרת (ע"ז ב:). **ומסורבלין.** כעלי בשר לשון עופי ושומן הוא ובעלמא אמי אמרינן (שבת קלז:) קטן המסורבל בבשר, המלוכש בבשר כסרבל (קדושין עב.) ולשון מלבוש הוא כמו (בראשית ג) כפיתו בסרבליהון (ע"ז ב:). **ואין להם מנוחה כדוב.** דוב אין לו מעמה אלא הולך ובא כל שעה (שם) כשהוא קטור הולך ובא תמיד סביבותיו (קדושין שם). **כך מלך על כל העולם כולו.** והכי קאמר קרא כי הוא רודה בכל עבר הנהר כמתפסח ועד עזה (סנהדרין כ:).

רבינו חננאל

אחשורוש אחיו של ראש ובן גילו של ראש, פי' אחשורוש אח שוה לראש. אחיו של נבוכדנצר כו'. הוא אחשורוש, הוא ברשעתו מתחילתו ועד סופו. ת"ר שלשה מלכו בכיפה, אחאב ונבוכדנצר) ואחשורוש כו'.